

ROMPENDO BARREIRAS (Competindo en igualdade)

ÓSCAR LOSADA CASTRO

Xornalista

Neste texto imos achegarnos a aquelas mulleres que competiron en igualdade contra homes en diversas modalidades deportivas, logrando nalgúns casos uns resultados de excelencia. Non imos falar de árbitras nin adestradoras que forman parte das competicións masculinas nin recorreremos a casos como aquel partido de tenis dos anos 70, cualificado como “guerra de sexos”, que foi moi publicitado nos medios de comunicación e que enfrontaba a Billie Jean King, mito tenístico feminino, contra Bobby Riggs, xogador retirado que tiña xa cincuenta e cinco anos cando se viron as facianas na pista. A repercusión lograda mediaticamente conseguiu que trinta mil persoas foran a ver un encontro que foi televisado e tivo unha audiencia superior aos cincuenta millóns de espectadores. Billy Jean King venceu por 6–4, 6–3, 6–3.

Logo houbo un partido en 1992 entre Jimmy Connors e Martina Navratilova, dous dos mellores tenistas daquela época, no que venceu Connors sen moito problemas malia contar nas regras impostas para ese *match* coa desvantaxe de só poder efectuar un saque para tentar equilibrar as forzas. Máis recentemente, no ano 2003, outro tenista retirado, o francés Yannick Noah, de 43 anos, xogou perante a belga Justine Henin, unha das grandes tenistas dese momento, e tivo problemas para se impoñer, ata cedeu o set inicial, antes de vencer por 4-6, 6-4 e 7-6. “Pensei que gañaría de malleira, pero ela amosou un tenis de alto voo malia a diferenza de físico e velocidade”, indicou Noah ao remate do partido (xornal Olé, 20 decembro 2003).

En xullo de 2006 celebrouse nos Estados Unidos a proba de triatlón Life Time Fitness Triathlon, que foi coñecida popularmente como a guerra dos sexos por mor da participación conxunta de vinte e catro dos mellores competidores da especialidade. Para igualar a proba, as mulleres contaron con 9 minutos e 49 segundos de vantaxe. A mellor clasificada, no quinto posto, foi a australiana Emma Snowsill.

Nos casos que trataremos as mulleres contendían de ti a ti cos seus colegas varóns, tendo en mente non provocar ningunha guerra nin liorta entre xéneros, senón tan só competir ao máximo co obxectivo de saber ata onde poderían chegar estando en liza cos mellores

Janet Guthrie, a primeira muller que correu nas 500 Millas de Indianapolis, comentou no seu día que a historia das mulleres fora esquecida. En moitos dos casos dos que falaremos non lle falta razón porque semellan, dun xeito inxusto, practicamente ignoradas. Citaremos ás deportistas máis significativas e con maiores logros e iso fará que deixemos fôra a outras que tamén aportaron o seu gran de area para que non resulte tan estraño hoxe en día ver a unha muller participando nunha proba canda os homes. Existen modalidades nas que compiten en plena igualdade cos seus colegas varóns. Iso acontece, por exemplo, nas competicións de motos e coches, onde a diferenza física queda esluída diante da habelencia para pilotar.

Motor (Coches)

Shirley Muldowney é unha lenda nas probas de *drugsters*, eses bólidos construídos especialmente para carreiras de aceleración e que son os máis rápidos do mundo. A piloto posúe tres títulos de campioa. Solicitou a licenza para pilotalos en 1973. No ano 1982 deuse a circunstancia de que disputou a final contra outra muller, Lucille Lee. Retirouse aos 60 anos e a súa andaina nas pistas resulta inesquecible. “Gañeime o dereito a chorar, pero nunca permitín que me visen sen folgos” (hotrod.com). Shelly Anderson, Melanie Troxel e Lori Johns tamén gañaron algunha carreira de *drugsters* ao longo da súa andaina na competición.

Dentro dos *drugsters* existe a categoría superior, catalogada como *Top fuel*. Nela sobranceou a figura de Kitty O’Neil, quen chegou a lograr un récord de velocidade ao saír a fume de carozo co seu coche ata acadar os 663 quilómetros por hora, percorrendo 400 metros en 3’22 segundos. A mágoa para ela é que ese logro non está recoñecido oficialmente. Esta categoría foi finalmente prohibida pola súa gran perigosidade.

A *fórmula un* é a competición por antonomasia no eido dos automóbiles. Varias pilotos tiveron oportunidade de formar parte da grella de saída. A italiana Lela

Lombardi foi a única que puntuou, acadando un sexto posto no Gran Premio de España en 1975 nunha carreira accidentada, o que provocou que se suspendera antes de tempo e deran unha puntuación partida, polo que a ela lle concederon 0'5 puntos. Participou en dezasete carreiras da F-1.

A pioneira máis coñecida é María Teresa de Filippis. Adquiriu en 1958 un Maseratti para competir. Un décimo posto foi a súa mellor posición na liña de meta. Pero achamos a outra piloto anterior a ela, a checa Elizabeth Junek, quen quedou cuarta no GP de Alemaña en 1928. A morte na pista do seu home, o piloto Cenek, fixo que se retirara do automobilismo. Na F-1 tamén competiron Divina Gallica, Desiré Wilson e Giovanna Amati.

Se alguén sabe algo de conducir a grandes velocidades este é Michael Schumacher, o home máis laureado na historia ao ter sete títulos de campión na súa bagaxe profesional. O alemán declarou o seguinte cando se lle preguntou sobre a posibilidade de compartir competición cunha piloto: “Non acho unha razón pola que as mulleres non teñan a capacidade de realizar o que nós facemos”. Lévasen anos rumoreando sobre a posibilidade de ver a unha muller como piloto oficial dunha escuadra. Nestes momentos aí temos colocada á escocesa Susie Wolff como piloto de probas da escudería Williams.

En bastantes ocasións comentouse que esa muller que puidera acceder ao voante dun coche de F-1 sería Danica Patrick grazas ao seu bo desempeño na competición da IndyCar, na que gañou unha carreira e acadou oito podios. Patrick rematou quinta no campionato 2009 e sexta no 2008. Agora compite nas probas de NASCAR. É unha muller con gran tirón mediático e no seu palmarés salienta a terceira praza nas 500 millas de Indianápolis en 2009. Anteriormente, Janet Guthrie estivera na liña de saída desa proba, rematando novena na clasificación nunha competición na que debeu exercer como piloto, empresaria e manager para poder estar en liza. Cando comezou a correr na fórmula Indy recibiu o boicot dalgúns *colegas*. Esta enxeñeira aeroespacial di que un bo piloto necesita posuír control emocional, concentración, bo xuízo e desexo, calidades que valen igual para un home que para unha muller. En 1949, Sarah Christian lograra un quinto e sexto posto en carreiras de IndyCar. Lousie Smith, naceu en 1916, acadou 38 vitorias durante os 11 anos nos que correu en diversos tipos de probas. Entre os anos

1955 e 1960, Vicki Wood conseguiu tempos máis rápidos que ningún home nas chamadas Carreiras dos Camiños da Praia. No ano 1960 puxo a marca de velocidade en 150.375 millas por hora. Nos tempos modernos salienta o desempeño de Sarah Fisher en IndyCar, onde corre para o seu propio equipo. Alzouse co triunfo nunha proba e ocupou lugares de podio noutras dúas.

No eido dos rallys, Michele Mouton acadou os resultados máis sobranceiros, xa que chegou a ser subcampioa do mundo en 1982, tendo ademais como copiloto a Fabrizia Pons. A francesa logrou catro vitorias e nove podios na súa exitosa traxectoria. Outra boa competidora nesa modalidade foi Louise Aitken-Walker, considerada un dos mellores pilotos de Gran Bretaña. Non en van en 1983 gañou o título nacional. Pola súa banda, Jutta Kleinschmitt venceu no mediático París-Dakar no 2001 na categoría de coches, entrando pola porta grande da historia conseguindo subir ao máis alto do podio.

No capítulo das probas de resistencia achamos no ano 1901 a Camille Du Gast, quen participou na carreira París-Berlín e rematou no posto 33 entre 122 pilotos. Nunha das carreiras disputadas na súa andaina deportiva o copiloto foi o seu home. Violet Cordery especializouse nese tipo de probas nos anos 20-30 do século pasado. Na compañía da súa irmá Evelyn cubriron 30.00 millas, cunha media de 61.57 qm/hora, tras estar case tres semanas ao voante. Indo máis atrás na historia viaxamos ata 1888, data na que Berta Benz, casada con Karl Benz, considerado o pai dos coches, decidiu montar nun automóbil cos seus fillos para percorrer 100 quilómetros (o coche só podía ir a 16 qm/hora) coa intención de publicitar o coche do seu home.

En Dorothy Levitt atopamos a outra meritosa pioneira, a quen alcumaron como A rapaza máis rápida do mundo (*Fastest Girl on Earth*). En 1904 conduciu un automóbil durante cinco días na proba 1000 Millas de Autos Lixeiros de Hereford completamente soa, sen mecánicos que a axudasen. E foron os atrancos mecánicos os que impediron o seu triunfo cando estaba en cabeza no derradeiro día da proba. Máis adiante venceu unha carreira sen paradas celebrada en Escocia.

En España un referente automobilístico é Balbas González Camino, gañadora dunha competición de GT, obtendo o campionato de España no ano 2000. No seu

historial conta con dous campionatos de España de Clásicos deportivos. Nunca sabermos ata onde podía ter chegado a finada María de Villota de non sufrir o desgraciado accidente que a afastou do mundo da velocidade, e posteriormente provocou a súa morte, cando exercía de piloto de probas da escudería Marussia de F-1. Existen competicións con camións de dez toneladas, as rodas deses vehículos pesan cen quilos, e nelas tamén aparecen nomes femininos entre a lista de participantes, sendo o máis sobranceiro o da estadounidense Pamela Vaters, coñecida como a “Shirley Muldowney of monster truck racing”.

Motor (Motos)

Angelle Savoie, nunha competición de motos semellante aos *drugsters*, gañou tres Mundiais consecutivos. Venceu en 41 carreiras, segundo mellor logro en toda a historia da NHRA. Malia a súa indiscutible mestría enriba dunha motocicleta resulta curioso, e significativo, ler estas declaracións da campioa: “Gustárame dicir que todo mudou e que son respectada ao 100%, pero non é verdade. Aínda queda algún tipo ao que lle encantaría que me marchase a casa. Son a campioa do mundo e escoito bastante iso de que son un engano. Agora ben, ningún mo dirá á cara ou publicamente.” (Drag Racing Online.com)

A catalá Laia Sanz é unha eterna gañadora, posúe trece títulos, no Mundial de Trial feminino. Cando participaba en categoría júnior chegou a competir contra os rapaces e gañar algunha proba, algo que non puido reeditar xa como sénior. Varias deportistas estiveron presentes ao longo dos anos en probas do Mundial de Motociclismo. As que lograron os mellores resultados nunha carreira foron a finesa Taru Rinne e a asiática Igata, que foron quen de acadar unha sétima praza. Pola súa banda, a española Ana Carrasco rematou décimo quinta en outubro de 2013, cando só tiña dezaseis anos de idade, no GP de Malasia e conseguiu un punto para a clasificación do mundial. Elena Rossel, Katja Poengsen Igne Arends, Undine Kummer, Markela Janakova, Beryl Swain e Linda Walsh son outras pilotos que tomaron parte en carreiras do Mundial.

Elena Myers logrou o triunfo nunha carreira no Daytona International Speedway (en 2012 na categoría de Supersport). A modalidade de speedway é unha especialidade

na que se compite en superficies de terra, granito, arxila e herba. As motos están deseñadas para coller grandes velocidades en tramos pequenos e non teñen freos, polo que a clave é derrapar con suma eficacia.

A xermana Inge Stoll, como copiloto, subiu a un podio mundialista cando o *sidecar* tiña rango de Campionato do Mundo.

Hípica

Neste deporte non é infrecuente que vexamos a mulleres vencendo en competicións de saltos e son bastantes as amazonas que forman parte da lista de participantes. Imos centrarnos, sobre todo, nos Xogos Olímpicos para dar a coñecer os logros máis destacados das xinetes nesta modalidade. Recolleremos logros da competición individual, posto que se contásemos as probas por equipos teríamos que pór algún nome máis entre as medallistas e engadir *metais* ás que citamos. En primeiro lugar debemos situar á holandesa Anky Van Grunsven, que ten 8 medallas na súa casa acadadas na proba olímpica de Doma, tres delas de ouro. O seu excelente palmarés inclúe dous campionatos do mundo e tres europeos. Na mesma proba, a suíza Christine Stuckelberg acadou un ouro e un bronce.

Na categoría de saltos achamos a Sara Algotsson Istholt, prata na competición individual en Londres-2012. Kimberly Severson tamén logrou alzarse co segundo posto olímpico, no seu caso en Atenas 2004, onde compartiu podio coa británica Pippa Funnell, que logrou a medalla de bronce. No seu historial conta con dous títulos europeos individuais. Esa mesma presea, o bronce, foi parar ás mans da estadounidense Beezie Madden en Beijing 2008 e a alemá Sandra Auffarth en Londres 2012. Pola súa banda, Gina Miles fíxose coa prata en Beijing-2008 na modalidade de Concurso Completo individual.

A primeira medallista olímpica feminina foi a dinamarquesa Lis Hartel, segunda en Helsinqui-52. Repetiu posto en Melbourne-56. O primeiro ouro foi para a teutoa Liselott Linsenhoff en 1972, quen posúe dous ouros e un bronce en Olimpíadas. Ocupou o primeiro lugar en Múnic-1972 cando tiña 45 anos.

Aínda que por estes lares sexa máis anormal velas, as *jockeys* femininas amosan cada ano que manteñen un nivel competitivo moi elevado. A gran figura histórica é Julie Krone, que se retirou con 3.545 carreiras vitoriosas. Logo achamos na táboa de meritorias competidoras a Rosemary Homeister, Jr. (2.500 vitorias), Patti Cooksey (2.100) e Patti Barton (1.202). Mais por detrás delas temos a grandes competidoras que foron capaces de gañar en máis de mil carreiras, casos de Francine Villeneuve, Jane Magrell, Jill Jellison, Cinthya Medina, Kim Stover e Diane Nelson.

En 1967, Kathy Kusner foi a primeira que pediu unha licenza de jockey e negáronlla. Pero diante da súa reclamación nos tribunais un xuíz ditaminou que non darlla era discriminación sexual.

Diane Crump foi a primeira en participar no popular Derby de Kentucky e nos libros de historia aparece Alicia Meynell como a primeira muller que gañou carreiras. Consta que venceu en dúas fronte aos homes no lonxano ano 1.804.

Deportes Acuáticos

As mulleres semellan desenvolverse moi ben en situacións nas que o corpo está ao límite das forzas, xa que achamos varios logros individuais significativos en probas nas que se debe amosar unha gran resistencia física e mental. Tal como indica a experimentada regatista Anna Corbella: “Canto máis extremo é un deporte e canto máis dura no tempo, máis se igualan as características de homes e mulleres. Nós podemos ter máis características vantaxosas, como pode ser a xestión do esforzo. Como estamos afeitas a non poder fisicamente, porque non temos tanta forza, iso nos acostuma a pensar en como facer o esforzo doutro xeito e esa forma de pensar é *superútil* en navegación longa”. (Magazine, 31 xaneiro 2010). Na segunda edición da Barcelona World Race, formando equipo a catalá con Dee Caffari, e logo de estar 102 días no mar, completaron a volta ao mundo a dous, sen escalas nin asistencia, e ocuparon a sexta posición na clasificación xeral. Caffari fixo no seu día a volta ao mundo en solitario sen escalas e contra corrente. Levoulle 178 días, nos que non puido durmir máis de hora e media seguida.

Sharon Site Adams atravesou o Océano Pacífico e navegou seis mil millas para cubrir a travesía Yokohama-San Diego durante setenta e cinco días de duro traballo. Naomi James está nos libros históricos por ser a primeira en realizar a volta ao mundo en solitario. Completou a viaxe nun período de 272 días entre 1977 e 78. Logo conseguírono Ellen Mac Arthur, Jessica Watson e Laura Dekker, que tiña só dezaseis anos de idade.

Victoria Murden aparece como a primeira muller en cruzar o Océano Atlántico a remo. Debeu remar durante doce semanas para acadalo. Setenta e tres foron os días empregados pola francesa Maud Fontenoy para cruzar o Pacífico a remo.

Na natación sobrancea a figura de Gertrude Ederle, primeira muller que cruzou a nado o Canal da Mancha en 1926 cunha marca que melloraba en case dúas horas o anterior rexistro. Só 5 homes o conseguiran antes. No seu Nova Iorque natal foi recibida como unha heroína. O dato que imos dar resulta arrepiante e fala claramente da expectación excepcional espertada pola nadadora, xa que os cálculos falan de dous millóns de persoas aclamándoa na rúa. O presidente da nación catalogouna como “a mellor rapaza americana”. A testemuña de mellor rexistro quedou máis tarde nas mans de Lynne Cox, unha especialista nas probas de fondo que deixou apampados aos médicos cando foi quen de completar unha travesía polo estreito de Bering, onde a temperatura da auga é glacial.

No eido do remo xerouse unha polémica no ano 2008 por vetar a Federación Española a presenza da galega Vicky Piñeiro como temoneira da embarcación masculina de Astillero porque non se admitía a persoas doutro sexo. Ela reclamou porque a norma lle parecía inxusta e fixo recuar aos federativos, que modificaron o regulamento. “Non facía falta tanta polémica para mudar algo tan sinxelo”, comentou. (El Mundo, 13 outubro 2008).

Na modalidade de mergullo a pulmón libre, Tanya Streeter fixo no seu momento, ano 2002, a mellor marca mundial en apnea sen límites, ao acadar 160 metros de profundidade, superando os rexistros dos competidores masculinos. A española Mari Carmen Ortiz é campioa mundial de raids en motos de auga e manifesta que algúns homes “levan fatal iso de perder contra unha muller” (Marca, 31 maio 2008).

Rematamos este apartado cun feito inusual e case absolutamente descoñecido, como tantos outros indicados neste traballo. A francesa Virginie Hériot foi alcumada como “a gran dama do mar” e nos anos 20 do século pasado amosou as súas capacidades dirixindo un barco, ao vencer en varias regatas, nalgúns casos acompañada polo seu equipo, composto por homes. Resulta curioso, imos aplicar esta palabra pero dá para análises máis fondas, que esta muller gañara a medalla de Ouro nas Olimpíadas Amsterdam-1928 na modalidade Sailing 8m diante de barcos guiados por homes e este dato non se reflicta nunca cando se fala de feitos significativos e históricos nesa competición. Ao entrarmos na páxina do COE aparece como a única medallista de ouro, mentres que a prata foi para un conxunto de cinco holandeses e o bronce acadárono seis suecos. A pregunta vén á cabeza ao momento: competía soa Hériot?. De ser así o seu enorme mérito engrandécese.

Montañismo

Nesta modalidade contamos cunha pioneira na figura de Annie Peck, que en 1908 coroaba un *seismil*. A primeira ascensión totalmente feminina aconteceu en 1952, por medio das alpinistas Jan Conn e Jane Showcare.

A polaca Wanda Rutkiewicz, falecida na montaña Kangchenjunga en 1994, e Gerlinde Kaltenbrunner foron as primeiras mulleres en subir *oitomiles* (montañas de máis de oito mil metros de altura). A vasca Edurne Pasabán entrou na historia como a primeira muller en ascender aos catorce *oitomiles* do planeta. Antes dela conseguíranlo vinte homes. A surcoreana Oh Eun-Sun tamén ten ese rexistro e reclamou ao considerar que o fixera antes que Pasabán, pero desestimaron os seus argumentos.

A austríaca Kaltenbrunner completa o trío das que subiron ás cumes máis altas da terra e no seu caso foi quen de lograr o seu obxectivo sen a axuda de osíxeno, do que tamén prescindira Lydia Bradley en 1988 cando ascendeu o mítico Everest. O mesmo fixo posteriormente a viguesa Chus Lago. A deportista olívica salienta que no eido da montaña existe de todo no que atinxe á discriminación: “Atopeime alpinistas subindo ao meu carón aos que non se lles ocorre levarme a mochila, pero na última expedición, cos dedos conxelados, un alpinista que subira o Everest con osíxeno díxome a min, que

subín sen esa axuda, que o alpinismo non é para mulleres. Aínda te sorprenden” (Galicia Hoxe, 2 decembro 2003).

Tiro

Existen diferentes modalidades neste apartado. No programa dos Xogos Olímpicos aparecen no tiro deportivo competicións en tres disciplinas diferentes, habendo eventos de tiro con rifle, pistola e escopeta.

As mulleres comezaron a competir no tiro en México-1968 e durante anos as probas foron mixtas ata que se separaron os sexos nas Olimpíadas de 1996. Antes diso, a estadounidense Margaret Murdock foi subcampioa olímpica no 76 en carabina pequeno calibre tres posicións e a chinesa Zhang Shan gañou en Barcelona-92 o ouro en skeet, unha das modalidades do tiro ao prato, igualando o récord do mundo e superando a todos os varóns que contendían. Logo diso as autoridades deportivas decidiron separar aos sexos e que cadaquén tivese a súa competición independente.

En 1996, a arxentina Elvira Isabel Bella gañou o título nacional de fusil militar ao imporse aos demais competidores, todos homes, pero a Federación só lle deu un premio como mellor muller clasificada. Iso levouna a interpoñer un recurso e dous anos máis tarde a xustiza deulle a razón.

Na modalidade de tiro con arco as diferencias físicas quedan reducidas practicamente a nada. As competicións non son mixtas, pero nas Olimpíadas que se veñen celebrando podemos constatar que nalgúns casos existen puntuacións superiores na competición feminina.

Béisbol.

Existes dúas grandes pioneiras que naceron no século XIX. Nada en 1898, Amanda Cimet foi a primeira á que pagaron por xogar a este deporte, ao participar en campionatos semiprofesionais Pola súa banda, Alta Weiss comezou a lanzar para os equipos de rapaces aos catorce anos e con dezasete uniuse ao conxunto semiprofesional Vermilion Independents.

Lizzie Murphy naceu seis anos máis tarde e tamén xogou para os semiprofesionais, no seu caso no equipo Ed Carr's All-Stars de Boston. A súa presenza facía que nas bancadas houbera moi boas entradas para ver *in situ* as evolucións da xogadora na primeira base. Lizzie aproveitábase de soerguer a curiosidade dos seareiros e complementaba os seus ingresos vendendo postais súas co traxe do equipo, coas que ás veces lograba facturar tantos cartos como os que lle daban por xogar. O club organizou un partido benéfico contra un combinado de Nova Inglaterra e a Liga Americana das Estrelas no que ela foi elixida para participar, converténdose na primeira muller en xogar para un equipo de Grandes Ligas, aínda que só fora nun partido de exhibición.

O caso de Jackie Mitchell é singular. Exerceu como *pitcher* dos Chattanooga Lookouts, club de ligas menores, no ano 1931. Nun encontro amigable eliminou cos seus lanzamentos a Babe Ruth e logo a Lou Gehrig, dous dos maiores mitos deste deporte. O comisionado da Liga invalidou o seu contrato por considerar que este deporte era “demasiado esgotador” para unha muller. Con ese antecedente do partido amigable, ata onde podería ter chegado Jackie?

Toni Stone, Connie Morgan e Mami Johnson xogaron na Negro League, unha competición ideada para afroamericanos en tempos de segregación racial.

Ila Borders asinou un contrato profesional en maio de 1997 cos Saint Paul Saints. Máis tarde teríamos a outra muller, Kendall Burnham, fichada por un equipo masculino da Central League e a Tiffani Brooks asinando un contrato cos Big Bend Cowboys na Continental Baseball League.

E deixando Estados Unidos, a xaponesa Eri Yoshida foi recrutada aos dezaseis anos polos profesionais do Ishikawa Million Stars.

Baloncesto

Unha xogadora mítica, Nancy Lieberman, alcumada como Lady Magic, xogou en 1986 para os Long Island Knights nunha liga menor. No seu día, Jerry West propúxolle facer unha proba para os Lakers. No draft da NBA foron incluídas no seu momento as pivots Ann Meyers e Lucy Harris, pero ningunha contou cunha oferta en firme para formar parte dos conxuntos que as escolleran. A habelenciosa Lynette

Woodward xogou cos Globetrotters, aínda que os seu partidos non deixan de ser unha mera exhibición. A que si participou nunha categoría profesional foi no ano 1996 a baloncestista Alejandra Osorio, quen xogou algo máis de tres minutos cos Ganaderos de Hatillo en Porto Rico, facendo 1/4 en tiros de dous na súa estatística. Antes de poder vestir esa camisola debeu pasar polos tribunais para gañarse ese dereito a xogar canda os homes.

Candance Parker, unha das mellores xogadoras da actualidade, chegou a gañar un concurso de mates, si, de mates, non é un erro, a contrincantes varóns. Aconteceu no McDonald's High School All American na edición do 2004.

Lembramos tres concursos de triplas da ACB nos que se convidou a unha xogadora a competir contra os seus colegas de profesión, unha bonita iniciativa que non tivo continuidade. Na primeira edición, Nieves Anula fixo unha mala competición. Un ano despois, Sandra Gallego mellorou as prestacións e na última a canaria Rosi Sánchez quedou ás portas da final, realizando un concurso moi meritório.

Hai dous anos, o conxunto feminino das Red Heads foi incorporado ao Basketball Hall of Fame. A peculiaridade desta escuadra, creada no ano 1936, é que xogaban contra homes, normalmente de zonas rurais, e gañaron unha porcentaxe moi alta dos encontros disputados. Ao longo da súa historia saltaron ás pistas nos cincuenta estados que forman Estados Unidos e tamén viaxaron ata México, Canadá e Filipinas, onde tiveron a dez mil espectadores nas bancadas. Revistas populares como Life, Look, Sports Illustrated e Women's Sports consideráronas o mellor equipo feminino da historia. A clave para poder contender sen problemas ante o poderío físico masculino residía nunha boa técnica e un movemento de balón intelixente que sempre procuraba unha boa posición para o lanzamento, apartado no que tamén adoitaban ser mellores que os compoñentes dos conxuntos rivais. Ás veces, cando as distancias do desprazamento o permitían, xogaban sete partidos nunha semana. As solicitudes para que participaran nun encontro chegaban de todos os recantos do país e o equipo comezou a se converter nunha atracción nacional. O conxunto acostumaba disputar máis de 200 encontros anuais. Como non había datas libres dispoñibles no calendario, en outono de 1948 montouse un segundo equipo das Red Heads.

Hóckei xeo

Malia ser un deporte de fortes contactos, varias mulleres apareceron na pista de xogo incorporadas a unha escuadra masculina. As porteiras záfanse de aturar os golpes dos rivais e nesa comprometida e fundamental posición achamos a Manon Rheaume, contratada polos Atlanta Knights, que chegou a participar nun partido de exhibición da NHL, a liga máis importante dos Estados Unidos. Outra porteira, Erin Whitten, fichou nos anos 90 para xogar en ligas menores e despois dela apareceron Danielle Dube e Kelly Dyer.

A primeira xogadora de campo en formar parte dun xogo con homes foi Maren Valenti para o Friburgo da Segunda División Alemá, cos que xogou vinte e catro partidos, e a primeira que logrou marcar un gol foi Hayley Wickenheiser para os Kirkkonummi Salamat, escuadra da Segunda División Finesa. Angela Ruggiero participou no ano 2005 nun encontro da Liga Central norteamericana entre os Tulsa Oilers e os Rio Grande Valley Killer Bees.

Outros deportes

En outubro de 2005, a prensa informaba que a andaluza Virginia Jiménez se convertía na primeira española en xogar nun equipo mixto de categoría sénior ao vestir a camisola do Igualeja na categoría de Segunda Rexional. O que descoñecían os medios de comunicación era que nos anos 20 do século XX en A Coruña xa xogara unha muller con dez homes en partidos de *modestos*. E ademais ocupaba a posición de porteira. Irene González era a capitá do equipo, que se chamaba Irene C.F. Realizaban partidos de exhibición e a xente pagaba por vela debaixo dos paus. Os cartos que conseguía servían para axudar na economía familiar.

Xurdido nunha fábrica de municións para tropas no período da Primeira Guerra Mundial, o equipo das Dick Kerr's marcou toda unha época. As empregadas xogaban ao fútbol e ao administrador da empresa ocorréuselle montar un encontro benéfico coa intención de recadar fondos para os soldados que voltaban do campo de batalla. O éxito foi tal, con milleiros de persoas no campo, que continuaron xogando partidos, chegando á cifra de 53.000 espectadores en Goodison Park, marca de maior asistencia a día de

hoxe para un partido feminino en Inglaterra. Unha ignominiosa xuntanza dos directivos da Federación Inglesa declarou ilegal o fútbol feminino no país, en decembro de 1921, alegando que era “un deporte perigoso para as mulleres”. Ese feito levounas a viaxar a Estados Unidos e cando chegaron alí atopáronse con que debían xogar contra escuadras masculinas, fundamentalmente constituídas por inmigrantes británicos. Xogaron nove partidos perante os homes coa seguinte estatística: 3 gañados, 3 empatados e 3 perdidos. Seguindo con outras modalidades, Fabiola da Silva conseguiu seis medallas de ouro de patinaxe en liña nos X-games de Espn. Libby Riddlers entrou na historia por ser a primeira en vencer o Iditarod, proba de resistencia moi popular en Alasca realizada con zorras tiradas por cans. Logo Susan Butcher gañouno en catro ocasións. Ela acuñou esta frase: “Alasca, onde os homes son homes e as mulleres gañan o Iditarod”. (Alaska.com).

Os casos máis recentes de mulleres participando en competicións de golf son Michelle Wie, Annika Sorenstam e Se Ri Pak. A sueca indica: “Non competín para pór aos homes a proba ou á defensiva, senón para saber o lonxe que podía chegar. Era un test para min. Quería xogar contra os mellores e saber o que sucedería” (Diario AS, febreiro 2003). A primeira en romper esa barreira de contender con homes foi Babe Zaharias, que ocupou a novena praza final nun torneo con máis de douscentos golfistas. Coñecida antes de casar como Mildred Babe Didrikson esta egrexia deportista foi considerada por Associated Press en 1950 como a mellor deportista feminina da metade do século XX, xa que destacaba en atletismo, golf, béisbol, baloncesto e natación. Babe fíxose profesional do deporte nunha época en que ese logro para unha muller semellaba unha quimera e realizaba exhibicións onde amosaba a súa habelencia. En Surf a pioneira en competir con varóns foi Laura Blears Ching no ano 1972. Logo ocupou ese posto Margo Oberg. No xadrez, a húngara Judith Polgar chegou a estar no Top-15 mundial e Martha Fierro ten no seu palmarés varios Campionatos Panamericanos. Na competición de polo achamos o caso curioso de Sue Sally Hale, quen xogou vinte anos cun bigote para pasar por home (e sen falar con ninguén). Comezou en 1952 e dúas décadas máis tarde permitíronlle compartir equipo cos seus compañeiros. En 1940, Katharine Dewey gañou un campionato nacional estadounidense aos homes na modalidade de bobsleigh. Nese mesmo ano os dirixentes decidiron que non podería participar máis contra os varóns. No fútbol americano tivemos o caso recente de Lauren Silberman, que quixo participar nun partido de rexional coas cores dun equipo combinado de Nova Iorque e

Nova Jersey, pero finalmente non o logrou. Esperaba patear nas probas de recrutamento ata uns 55 metros, pero só acadou 14 e 13 metros, mancándose nesa segunda tentativa. Anteriormente Katei Hnida saltou ao campo na I División da NCAA con Los Lobos de New Mexico, aínda que o seu debut foi fugaz e só entrou para patear un balón. En 1997, Liz Heaston anotou tantos nun partido colexial e no 2001, Ashley Martin, coa camiseta de Jacksonville State, converteu os catro puntos extra que xutou. E rematamos co boxeo, onde houbo algúns enfrontamentos ao longo da historia. Marion Bermúdez pelexou contra homes nunha velada do ano 1975. Venceu no primeiro combate por K.O. no primeiro asalto e no segundo foi ela a derrotada nese mesmo asalto. Os organizadores foron sancionados porque a posibilidade de ver enriba dun ring a persoas de sexo diferente combatendo non era considerada legal. Para saltarse esa normativa oficial achamos combates que foron catalogados de exhibición para eludir problemas legais. En 1999, Margaret McGregor pelexou contra un home que loitaba esporadicamente e gañou aos puntos pola súa mellor técnica e maior envergadura. Pola súa banda, a mexicana Lilia Valencia fixo combate nulo con Eduardo Gutiérrez, compañeiro de adestramentos. A panameña Ana *Dinamita* Pascual loitou contra un púxil venezolano que levaba afastado un par de anos da competición, gañando o varón o combate garazas á súa maior pegada.